

Kristoffer Kropp, Gry Malling Loehr
og Heine Andersen

Dansk Sociologis rolle i dansk sociologi – vidensdeling og inspiration gennem 25 år

Artiklen skildrer historien om *Dansk Sociologi* fra etableringen i 1989-1990 til jubilæumsåret 2014. Initiativet blev taget af Dansk Sociologforening under den institutionelle krise i faget, der kulminerede da undervisningsminister Bertel Haarder besluttede at lukke uddannelsen. Tidsskriftet har været benyttet som publiceringskanal af en meget stor andel af danske sociologer og oplagstal har været stigende frem til omkring 2006. De seneste 10-15 år har man kunnet se et skift i indholdsprofilen, fra en dominans af teoretisk orienterede emner over mod en bred vifte af empiriske emner og en tilpasning til en mainstream akademisk, upersonlig form. *Dansk Sociologi* er et udpræget pluralistisk tidsskrift og kontroverser mellem forskellige teoretiske retninger eller om specifikke spørgsmål har man ikke set. Artiklen drøfter også fremtidige udfordringer som især er internationalisering, de nye digitale medier og krav om open access.

Søgeord: tidsskriftet *Dansk Sociologi*, Dansk Sociologforening, sociologiens historie.

I maj måned 1990 udkom det første nummer af tidsskriftet *Dansk Sociologi* (i det følgende: *DS*). Dermed er *DS* nu udkommet i 25 år. I den anledning er Heine Andersen som en af grundlæggerne og medlem af den første redaktion blevet bedt om at skrive om tidsskriftets etablering og udvikling. Han har valgt at inddrage to yngre sociologer som medforfattere, nemlig Kristoffer Kropp og Gry Malling Loehr. De har på forskellige måder også beskæftiget sig med sociologiens og tidsskriftets udvikling i Danmark og desuden været med til oparbejdning og analyse af data.¹

Artiklen vil falde i fire hoveddele med tilhørende underafsnit. I første del beskrives baggrund for og ideer bag selve etableringen af *DS* i regi af Dansk Sociologforening under de vanskelige vilkår, der forelå dengang. Her bringes også et bidrag fra en af initiativtagerne i forberedelserne, Peter Abrahamson (boksen nedenfor). I anden del gennemgår vi udviklingen i "produktion, producenter og konsumenter" af tidsskriftet i de forløbne 25 år ud fra nøgletal og vigtige begivenheder. Tredje del beskriver og analyserer tidsskriftets indholdsmæssige profil; hvordan den har udviklet sig, og hvad der kan antages at have betinget dette. I den afsluttende fjerde del prøver vi at samle op og give vore vurderinger af, hvor godt det er lykkedes at indfri ideer og målsætninger, hvad *DS* særligt har bidraget med i forhold til andre tidsskrifter, og vi forsøger også at vurdere fremtidsudsigterne under de helt anderledes vilkår for publicering, informationsspredning og informationssøgning, der gælder nu.

Etablering og målsætninger

Forberedelserne til tidsskriftet startede i 1988 i bestyrelsen i Dansk Sociologforening. Det er ingen overdrivelse at sige, at faget sociologi på det tidspunkt var i dyb institutionel krise, så alvorlig at ingen kunne være sikre på, at en sociologiuddannelse overhovedet ville eksistere i Danmark i fremtiden. Denne historie og aspekter heraf er beskrevet flere steder (Andersen mfl. 1994, Bollerup mfl. 1997, Hansson mfl. 1996, Kropp 2011, Wolf mfl. 2001) og skal ikke udpensles her, men kort kan det nævnes, at de to fag sociologi og kultursociologi ved Københavns Universitet var blevet nedlagt, og at de to institutter var under afvikling. Bedre blev det ikke af, at der var konflikter og fragmentering inden for fagets egne rækker, og at der havde været en betydelig fravandring fra faget i løbet af 1980'erne på grund af manglende beskæftigelsesmuligheder eller i frustration over forholdene i faget. Selve termen "sociologi" som betegnelse på undervisningsfag og forskningsfelter blev mere og mere sjælden op gennem 1980'erne. Dertil kom, at nye tværfaglige uddannelser på RUC, i Aalborg og på CBS etablerede sig og tog deres andele af sociologmarkedet, og dette sammen med den generelt svækkede efterspørgselssituation på arbejdsmarkedet i 1980'erne gjorde, at det på ingen måde var åbenlyst for omverdenen, at samfundet ville lide et stort tab uden sociologi. Undervisningsminister Bertel Haarder sagde, at dem, der ville læse sociologi, jo bare kunne tage til Lund.

Kristoffer Kropp

Adjunkt ved
Sociologisk Institut,
Københavns Universitet

E-mail:
kkr@soc.ku.dk

Gry Malling Loehr

Stud.scient.soc. ved
Sociologisk Institut,
Københavns Universitet

E-mail:
glo@soc.ku.dk

Heine Andersen

Professor Emeritus ved
Sociologisk Institut,
Københavns Universitet

E-mail:
ha@soc.ku.dk

Det var bl.a. på den baggrund, at Dansk Sociologforening besluttede at igangsætte forskellige initiativer for at redde faget. Et af dem var at starte et nyt sociologisk tidsskrift, og Ninna Nyberg Sørensen og Peter Abrahamson fik til opgave at udarbejde et forberedende oplæg (se boks med Peter Abrahamsons beskrivelse). Sammenlignet med alle de andre lande, som vi normalt sammenligner os med, er det i sig selv meget usædvanligt, at der på det tidspunkt ikke fandtes noget sociologisk tidsskrift i Danmark. I Sverige og Finland er de blevet udgivet siden 1964, i Norge findes hele tre, det første blev etableret i 1970 (Rye 2012:4). Faktisk havde der været et dansk tidsskrift allerede tilbage i 1952, nemlig *Sociologiske Meddelelser*, men det måtte lukke i 1975. *Sociologiske Meddelelser* var stærkt domineret af den kvantitative hårddata sociologi, som den første sociologiprofessor ved Københavns Universitet, Kaare Svalastoga, stod for (Wolf og Gundelach 2001). En del tekster, skrevet af sociologer og af sociologisk tilsnit, blev i den kapitallogiske periode i 1970'erne publiceret i tidsskriftet *KURASJE. Marxistisk tidsskrift*, der udkom 1970-1986, og som havde sin basis i miljøet omkring Sociologisk Institut. Dette tidsskrift nåede i universitetsmarxismens glansperiode op på mere end 2000 betalende abonnenter og oplagstal på over 3000.² Selvom mange sociologer skrev i *KURASJE*, lagde dette tidsskrift dog ikke vægt på at være specifikt fagsociologisk, jf. navnet, og i det hele taget var der mange træk i udviklingen, som pegede på svækkelse af disciplinstrukturen.

Genkaldelse af etableringen af *Dansk Sociologi*

Daværende undervisningsminister Bertel Haarders lukning af Sociologisk Institut i 1987 var selvfølgelig en kæmpe trussel over for det sociologiske miljø i Danmark, og i Dansk Sociologforening diskuterede vi, hvilke initiativer og forholdsregler foreningen kunne tage for at modvirke denne trussel. Foreningens bestyrelse fandt, at etableringen af en sociologisk offentlighed i form af et fagtidsskrift kunne være én måde at forsøge at sikre, at det sociologiske miljø kunne overleve og udvikle sig under de nye "institutløse" former. To medlemmer af bestyrelsen, kultursociolog Ninna Nyberg Sørensen og jeg selv (sociolog), fik på den baggrund i vinteren 1989 til opgave at skitsere rammerne for et sådant tidsskrift.

I april fremlagde vi et kort og meget foreløbigt bud på tidsskriftets formål, indhold, form, organisation og en række praktiske forhold, hvor vi udtrykte ønske om, at tidsskriftet såvel indholds- som formmæssigt skulle henvende sig til alle eksisterende og potentielle medlemmer af foreningen, og at det skulle fremtræde anderledes indbydende end fx *Acta Sociologica* (*Sociolog-Nyt* # 111). Heraf fremgik det også, at tidsskriftet skulle være på dansk, at det skulle være illustreret og med farvet omslag, og at artikler skulle tilnærmes at være mere essayagtige og formidlende, end hvad vi normalt så i traditionelle fagtidsskrifter. Endelig foreslog vi, at der blev udskrevet en navnekonkurrence for at finde det bedste navn til tidsskriftet. Med hensyn til tidsskriftets økonomi fremlagde vi et ligeledes ret åbent oplæg på generalforsamlingen i maj, hvor vi skitserede indtægter- og udgifter for tilsvarende tidsskrifter i Danmark og konkluderede, at selvom vi etablerede en tvangsabonnementordning (a la *Acta*), krævede det en væsentlig kontingentforøgelse samt støtte udefra (fx fra daværende SSF).

På baggrund af dette oplæg besluttede foreningens generalforsamling at arbejde videre med vores forslag ved at nedsætte en ny arbejdsgruppe i form af en redaktionskomité, der skulle konkretisere og udfylde vores oprindelige idéer. Denne bestod af Heine Andersen, Vilmer Andersen, Birthe Bech Jørgensen (udtrådte inden færdiggørelsen) og Lisbeth Knudsen. Deres oplæg forelå i november og fremstod som et væsentligt mere gennemarbejdet oplæg, som ikke desto mindre var skrevet i den samme ånd som forlægget; dvs. at den brede og indbydende satsning, der skulle omfavne hele den sociologiske offentlighed, var bibeholdt, samtidig med at indhold, form og økonomi var konkretiseret til et operativt niveau. Efter at lektor Nils Mortensen fra statskundskab i Aarhus havde vundet en flaske rødvin, fik tidsskriftet også et navn: *Dansk Sociologi*; næppe originalt, men meget præcist! Således kunne det første nummer se dagens lys i maj 1990.

Peter Abrahamson

Endvidere må det også nævnes, at kort tid før *DS* udkom første gang, blev der tæt på sociologien startet et andet tidsskrift. Det var vitterlig *meget* tæt på sociologien, og man sørgede derfor omhyggeligt for at markere sit eget distinkte særpræg. Tidsskriftet hed *Tendens, Tidsskrift for kultursociologi*, og det udkom fra 1989 til 1995. At tidsskriftet var "*for kultursociologi*", synliggjorde den splittelse, der var mellem de to fag. Hvordan denne blev opblødt vil blive berørt i næste afsnit.

I et oplæg fra april 1989 til Dansk Sociologforenings generalforsamling fremlagde Ninna Nyberg Sørensen og Peter Abrahamson forslaget (jf. boks). Som Abrahamson skriver, var det ikke hensigten at etablere et snævert videnskabeligt tidsskrift; det skulle også henvende sig til sociologer og andre interesserede uden for universiteterne. Det skulle bringe aktuelle forskningsresultater, teori- og metodediskussioner, debat, anmeldelser og information om relevante begivenheder.

Man regnede med udgifter på ca. kr. 220.000, men havde ikke fuldt dækkende forslag med hensyn til finansieringen (*Sociolog-Nyt* nr. 112, 1989:14). På generalforsamlingen d. 20. maj 1989, hvor ca. 35 medlemmer deltog, blev det vedtaget at overlade det videre arbejde til en interim redaktionsgruppe bestående af Vilmer Andersen³, Lisbeth B. Knudsen⁴ og Heine Andersen⁵.

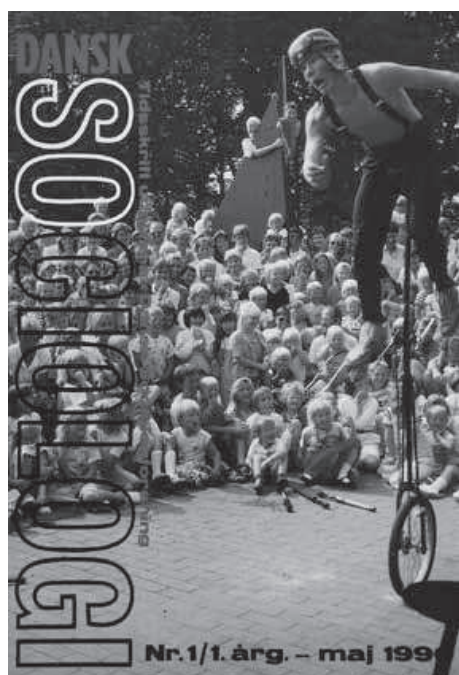
På samme generalforsamling blev i øvrigt også valgt ny formand, nemlig Helge Hvid⁶. Som formand gjorde Helge Hvid en betydelig indsats for at samle opbakning til projektet herunder at sikre økonomien, der var særdeles skrøbelig de første 3-4 år.

Redaktionsgruppen gik dernæst videre med planerne, og der blev til støtte for arbejdet etableret et redaktionspanel med ca. 25 medlemmer. Vi fremlagde færdige planer på en ekstraordinær generalforsamling i februar 1990. Forslaget omfattede organisation, indhold af de første numre samt finansiering. Redaktionen skulle foruden Heine Andersen, Vilmer Andersen og Lisbeth B. Knudsen udvides med Susanne Thorbek⁷ og Mogens Kjær Jensen⁸. Vi henvendte os til Djøf's Forlag for at bede dem stå for udgivelsen, men skønt Djøf var fagforening for sociologer, og dette forlag i forvejen udgav flere samfundsvidenskabelige tidsskrifter, afviste man blankt at have noget med et sociologisk tidsskrift at gøre. I stedet blev løsningen, at Dansk Sociologforening kom til direkte at stå som ejer og udgiver, således at driften skete for medlemmernes regning og risiko. Produktion, salg og regnskab blev aftalt med Forlaget Frydenlund ved Henning Lund, med hvem vi fik et udmærket samarbejde. Redaktionssekretariat skulle placeres på Center for Uddannelsesforskning, Handelshøjskolen i København, hvor i øvrigt Heine Andersen var centerleder.

For at økonomien kunne hænge sammen, skulle der opnås et salgstal på 500-600 pr. årgang, ud over budgetteret bidrag fra 300 foreningsmedlemmer (medlemstallet var ca. 275), samt Forskningsrådsstøtte på kr. 48.000. Som startkapital skulle foreningen indskyde et engangsbeløb på kr. 25.000. For-

slaget blev vedtaget d. 15. februar 1990. Umiddelbart efter blev der afsendt ansøgning til forskningsrådet, der imødekom og bevilgede kr. 40.000 for 1990 og kr. 40.000 for 1991. Det første nummer udkom dernæst i maj 1990. Henning Lund skulle finde et billede til omslaget, og han bad om tre stikord, som han kunne gå efter. De tre ord, vi gav Henning, var "optimisme, bevægelse og mangfoldighed", og det billede, Henning Lund fandt, rammer da meget godt (se illustration). Hovedartiklerne var af Peter Gundelach, Lars Iversen, Jens Qvortrup og Helge Hvid, foruden kommentarer og orienterende bidrag fra Jørgen Øllgaard, Inge Mærkedahl, Bruno Clematide og Birgitte Bovin. Nummeret blev vel modtaget blandt de ca. 35 fremmødte på foreningens årsmøde i Christianshavns beboerhus i maj 1990.

Hvad stoftilgangen angik, blev optimismen indfriet for artiklernes vedkommende. Faktisk havde vi i startfasen lavet en lille rundspørge uden for den snævre kreds i foreningens midte for at lodde opbakningen, og mange sagde, at ideen var god, men at det nok ikke kunne lade sig gøre, fordi der ville være for få til at skrive i ordentlig kvalitet. Imidlertid gjorde redaktionspanelet et stort arbejde for bredt at opspore potentielle forfattere og tilskyndte dem til at indsende artikelforslag. Dette lykkedes, således at det kun var de første par numre foruden senere temanumre, hvor bidrag var aftalt på forhånd. Lidt langsommere gik det med de øvrige stoftyper, kronikker, debatindlæg, informationer og anmeldelser, så de sektioner blev mindre blomstrende. Den situation har ikke ændret sig meget siden.

Så kommer vi til salgstallene og økonomien. Her viste optimismen sig desværre langt fra velbegrundet. Uanset ihærdig markedsføring, kontakter til journalister og anmeldelser i tre dagblade, var det eneste, der holdt stik,

faktisk tallet for medlemsabonnenter. Til gengæld nåede det allerede i løbet af det første år op over måltallet på 300, nemlig til 335. Men i løbet af 1990 blev der ud over disse kun tegnet ca. 150 abonnenter mod måltallet på 500, og tilgangen fortsatte i alt for lavt tempo. Først i 1997 nåede det samlede tal over break even-værdien på de 800. Økonomien blev kun reddet ved, at foreningen gav ekstra tilskud og gennem besparelser, de første år især ved at Center for Uddannelsesforskning og senere Sociologisk Institut i nogle år generøst bidrog med sekretariat og redaktionssekretær. Forskningsrådsstøtten holdt også næsten måltallet, men den var dengang som siden skrøbelig, idet mange mente, at hvis stoffet var originale forskningsresultater, skulle det publiceres internationalt, og hvis det ikke var originale forskningsresultater, skulle det ikke have støtte fra forskningsråd. Til alt held lykkedes det dog, hver gang det blev anfægtet, at overbevise rådet om nødvendigheden af fortsat støtte, og beløbet blev oven i købet hævet til 60.000 kr. pr. år fra og med 1992. Dette varede præcist frem til jubilæumsåret 2014, idet forskningsrådet nu har besluttet ikke længere at give tidsskriftsstøtte.

Nye uddannelser, nye tider

Altafgørende for udviklingen efter etableringen var uden sammenligning åbningen af et nyt sociologisk institut i København og to nye sociologiuddannelser, først i København og så i Aalborg. I 1991 nedsatte det Samfundsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet en reorganiseringsgruppe under ledelse af professor Torben Agersnap fra Handelshøjskolen i København, og gruppen fik til opgave at udvikle det nye institut og den nye uddannelse, Ny Sociologi. I København startede uddannelsen i 1994. Sociologerne i Aalborg igangsatte et tilsvarende projekt med professor Jens Chr. Tonboe som primus motor først i halvfemserne, og her kunne man åbne en sociologiuddannelse i 1997.

Dette betød, at det nu var muligt og nærliggende at forankre tidsskriftet i det nye institut ved Københavns Universitet. Det var samtidig yderst belejligt, da en omorganisering på Handelshøjskolen i København betød, at den hidtidige sekretariatsforankring på Center for Uddannelsesforskning forsvandt. Det blev derfor aftalt med Torben Agersnap, at sekretariatet fra 1992 skulle overgå til det nye institut. Samtidig ønskede Heine Andersen at træde ud af redaktionen, og det gav en plads til en fra det nye institut. Det blev Allan Madsen, en af de kultursociologer der var overflyttet fra det gamle Institut for Kultursociologi. Allan Madsen har været med siden og har dermed redigeret *DS* i 23 år, i alt 87 numre. Som sidegevinst fulgte, at Allan Madsen som inkarneret og aktivt praktiserende kultursociolog bidrog til at tilkaste grøften mellem sociologi og kultursociologi.

Dette var ikke den eneste grund, men nok medvirkende til at det lykkedes at fusionere de to tidsskrifter *DS* og *Tendens. Tidsskrift for kultursociologi*. I øvrigt havde Dansk Sociologforening i 1995 fået en kultursociolog som formand,

nemlig Kjeld Høgsbro⁹. Andre grunde var selvsagt den simple kendsgerning, at der ikke længere var to institutter og to uddannelser samt lommemesmerter, der plagede begge tidsskrifter, og som gjorde samarbejde fordelagtigt. I hvert fald lykkedes det at få dette i gang, således at den tidligere *Tendens*redaktion fik overladt et årligt nummer af *DS* med fri redigeringsret. Det blev dog kun til to numre, henholdsvis i 1997 og 1998.

En sidste organisatorisk ændring var, at administration af produktion, layout, salg og økonomi i 1997 overgik fra Frydenlund til tidsskriftssekretariatet, Sociologisk Institut. Siden da er der faktisk ikke sket væsentlige ændringer i de organisatoriske rammer.

Produktion, producenter og konsumenter af *Dansk Sociologi* gennem 25 år

Som udgangspunkt for vores analyse af tidsskriftets produktion, producenter og konsumenter vil vi skitsere et elementært trilemma, der gælder for et producentstyret fagtidsskrift som *DS*, et trilemma, som i princippet er umuligt at løse. Det består i vægtningen af hensynet til producenterne, her altså de sociologer, der skriver og udvælger artiklerne og hensynet til konsumenterne, det publikum, som skal efterspørge tidsskriftet. Og da dette publikum igen kan opdeles i praktiserende sociologer og det bredere almene publikum, bliver der tre hensyn, som gerne alle skal tilgodeses: Hensyn til producenter, fagkonsumenter og et alment publikum.

I et klassisk videnskabeligt tidsskrift, fx som *Physical Reviews* (udgivet af American Physical Society), vil trilemmaet ideelt set ikke være til stede. De to første grupper vil typisk være sammenfaldende, og den tredje (det almene publikum) negligeres, fordi producenterne (forskerne) udelukkende skriver til hinanden. Formålet, med hvad der kan kaldes "Verdens første videnskabelige tidsskrift", *Philosophical Transactions*, grundlagt af *Royal Society of London* 1662, var at skabe bedre kommunikation mellem forskere indbyrdes, herunder ved at få førsteretten til nye resultater anerkendt. Under det tidligere system, hvor resultater blev cirkuleret via breve, blev kommunikationen ofte hæmmet af frygten for tyveri af resultaterne på vejen mellem forskere. Det undgik man ved at publicere i et troværdigt tidsskrift, hvis redaktion var betroet at kontrollere ophav og originalitet (jf. Kronick 1967, kap. 5). Selvom producenter skriver til "hinanden", kan der selvfølgelig godt være konflikter om stofudvælgelse. Det skyldes, at gruppen af producenter ikke er en homogen gruppe, men typisk vil være præget af fraktioner og magtkampe. Disse magtforhold kan igen være påvirket af eksterne interesser, idet ingen discipliner er autonome i absolut forstand.

En anden type er professionstidsskrifter. Går vi til de klassiske professioners fagtidsskrifter, fx det lægevidenskabelige *Lancet*, vil man typisk kun skrive for professionens egne medlemmer og negligere hensynet til et bredere publikum. Men her kan et dilemma mellem producent- og konsumenthensyn

opstå i den grad, hvor forskningen frakobles praksis. Hvor stort afhænger af hvor stærk integrationen og homogeniteten er mellem de to grupper. En klassisk profession som fx den medicinske vil videnskædigt kunne beskrives som et produktionsvertikale, hvor forskere producerer ny viden, der så viderebearbejdes til medikamenter og forbedret klinisk praksis gennem uddannelse, produktudvikling og formidling af nye resultater, bl.a. gennem professionstidsskrifter. Kendetegnende er det, at vidensfeltet er konstitueret i forhold til et bestemt, nogenlunde vel afgrænset praksisfelt. Antager man, at konsumenter af medicinske professionstidsskrifter er klinikere, og at al forskning blev udført af klinikere, ville feedback-mekanismer mellem forskning og praksis være meget stor, og grupperne af producenter og konsumenter falde sammen. Men da det langt fra er tilfældet, er der mange muligheder for konflikterende hensyn og interesser, herunder også påvirkning fra stærke eksterne økonomiske og politiske interesser, der truer tidsskrifternes faglige autonomi (jf. Gøtzsche 2013). Forskerne kan fjerne sig fra praksis, og de kan være styret af meget andet end hensynet til konsumenterne. Alligevel er der i sådanne klassiske professioner i ret høj grad tale om fælles medier for forskere og dertil svarende målgrupper blandt fagets udøvere.

En tredje kendt type af tidsskrifter for forskning er de populærvidenskabelige. Typisk vil disse være konsumentstyret, der kun er begrænset af det sortiment af nye forskningsresultater, som producentgruppen kan tilbyde. Og forskningsresultaterne behøver ikke at være helt friske fra forskningsfronten.

DS (og tilsvarende tidsskrifter) er underlagt det trilemma at skulle forsøge at kombinere alle disse tre modeller: både at give producenterne et medium til gensidig kommunikation, at tilfredsstille praktiserende sociologers interesser og at formidle til et bredere publikum. Målsætningen er på papiret, at der skal være tale om et professionstidsskrift, men sociologi er ikke en profession, fordi sociologer er spredt over mange forskellige praksisfelter med meget forskellige vidensbehov. Derfor må man satse på en bred læserskare. Tidsskriftet er i høj grad producentstyret, men det giver ikke mening at have et tidsskrift på dansk kun for indbyrdes kommunikation mellem forskere. Og når indholdet primært styres af, hvad forskere producerer, er det ikke nødvendigvis sådan, at det svarer til, hvad et bredere publikum finder mest interessant. Nogle forskere vil lade sig lede af dette ved valg af forskningsemne og publiceringskanal, men det er ikke nødvendigvis sådan for alle forskere. Der er foretaget to surveys blandt samfundsforskere i Danmark med 15 års mellemrum, og de viser, at ganske mange, flere end halvdelen, gerne vil orientere sig mod et bredere publikum og tage udgangspunkt i almindelig samfundsdebat ved valg af forskningsemne (jf. Andersen 1997:62, ikke offentliggjort opgørelse fra Kropp 2011).

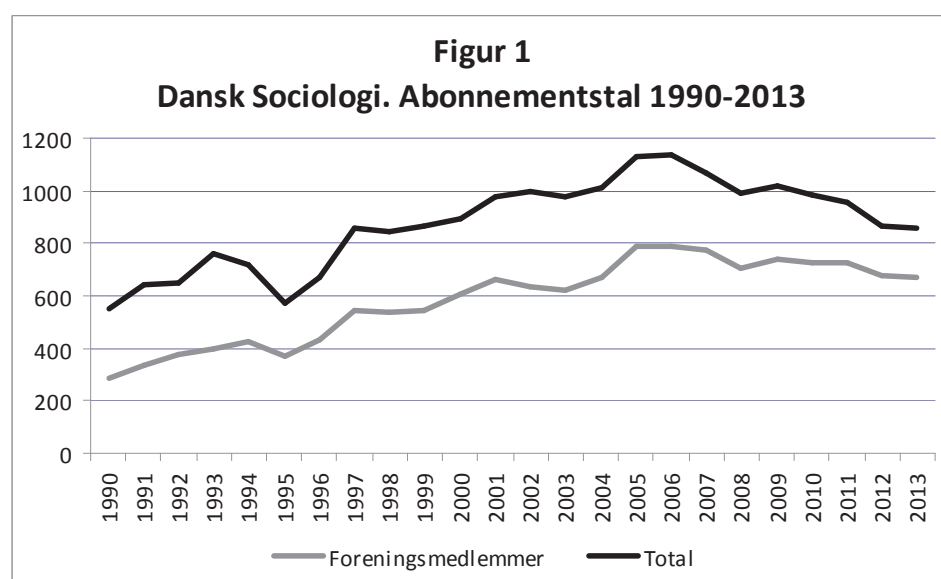
For at belyse tidsskriftets produktion, producenter og konsumenter har vi samlet oplysninger om tidsskriftets drift og etableret et datasæt på baggrund af oplysninger om de trykte artiklers indhold og om de forfattere, der har

skrevet artiklerne. Data er etableret ud fra alle numre af *DS* fra starten i 1990 og frem til og med 2013-numrene og dækker dermed 24 årgange. Der er gennem disse 24 år produceret 98 numre med i alt 385 artikler. Dertil kommer de to numre fra 2014 med tilsammen 8 artikler, som således ikke er med i data-sættet. Ud over de i alt 293 artikler, har tidsskriftet bragt de øvrige stofkategorier, dvs. kronikker, debatindlæg og anmeldelser mv. (disse er ikke opgjort).

Produktion

Tidsskriftet er formelt styret af Dansk Sociologforening, men i praksis er det styret af redaktion og forfatterkreds, altså producenterne, dem der leverer og udvælger stof til tidsskriftet.

Produktionsplanerne er overholdt i alle årene, og tilgangen af artikler har været stabil. Specielt anmeldelser har det imidlertid kunnet knibe med at få i hus. Økonomisk har tidsskriftet efter de første pressede etableringsår været afhængig af forskningsrådsstøtte, men er i øvrigt selvberørende. De årlige udgifter er steget fra de ca. 150.000 pr. år til nu ca. 350.000-400.000, som dækkes af foreningsabonnementer (ca. 170.000), andre abonnenter (ca. 100.000), forskningsråd (45.000; falder nu bort) og resten fra løssalg og kopifgifter. Udviklingen i abonnementstal fremgår af figur 1.

Konsumenterne

Omfanget af tidsskriftets konsumenter belyser vi først med tal for abonnenter og medlemmer af Sociologforeningen, der modtager *DS* som en del af abonnementet (se Figur 1). Bortset fra enkelte dyk stiger antallet af abonnenter og foreningsmedlemmer nogenlunde jævnt i hele perioden fra 1990 og frem til 2006, hvor det topper med godt 1100 abonnenter, heraf 790 foreningsabonnenter. Knækket nedad i starten af 1995 skal formentlig tilskrives personer, der efter at have prøvet det nye tidsskrift nogle år har fortrudt, og at medlemsregistret har været underkastet revision. Fra 2007 sker der et vist

fald, hvilket hovedsageligt skyldes institutionsabonnementer (der var faldet til 122 i 2013) og individuelle abonnementer. Men også foreningsabonnementer falder svagt primært blandt de studerende, som på et tidspunkt udgjorde 40 % af medlemskredsen. I de forudgående år har det omvendt været netop tilgangen af studerende, der gav stigningen.

Ud over denne opdeling på kategorier og udviklingen over tid ved vi faktisk ikke så meget om, hvem læserne er og jo egentlig heller ikke, hvor mange der læser tidsskriftet. Mange læser sikkert via bibliotekerne, men hvor mange ved vi ikke. Nogle få indikatorer findes dog dels fra et par surveys og dels fra web-statistik. I 1995 gennemførte Heine Andersen en survey blandt danske samfundsforskere. På det tidspunkt levede tidsskriftet altså på sit 5. år, og her viste det sig, at blandt alle danske samfundsforskere blev *DS* ranked som nummer *fire*, når det angik betydning for egen forskning, kun overgået af *Ugeskrift for Restvæsen*, *American Economic Review* og *Organization Studies*. *DS* fik næsten dobbelt så mange stemmer som *Politica* og *Nationaløkonomisk Tidsskrift*. Blandt sociologer særskilt var *DS* øverst på listen. I 2009 gennemførte Kristoffer Kropp en ny survey blandt danske samfundsforskere, hvori et tilsvarende spørgsmål også indgik. Nu var *DS* ganske vist faldet ned på en tiende plads, men det var faktisk det højest rangerede dansksprogede tidsskrift, og det vel at mærke vurderet af forskere fra alle samfundsvidenskaber i Danmark (minus jura). I 2009 lå *American Economic Review* og *Organization Studies* stadig højest, men nu var yderligere 6 andre tidsskrifter inden for økonomi og ledelse rykket op foran sammen med *Social Science and Medicine*.¹⁰ I tolkningen af disse ranglister spiller flere faktorer ind. Bl.a. spiller det uden tvivl en rolle, at *DS* (og sociologi som sådan) appellerer ud over fagets egne grænser – andre end sociologer læser *DS* – mens fx *Nationaløkonomisk Tidsskrift* sikkert ikke læses af ret mange uden for økonomernes rækker. At *DS* blev overhalet af et antal (internationale) økonomiske tidsskrifter i perioden 1995-2009 skyldes antageligt blandt andet, at der simpelthen skete en ganske stor vækst i antallet af økonomiske forskere i denne periode.

Men her er der altså tale om tal, der kun viser, hvad forskerne mener, og det er klart, at tallene kan tolkes på flere måder. En mere vidtfavnende indikator kan vi få via en web-statistik, idet *DS* fra 2006 blev gjort internettilgængeligt med open access, takket været et samarbejde med *CBS Library*.¹¹ Årgangene tilbage fra 1998 blev uploadet, dog med et års embargo, dvs. at seneste årgang ikke er open access. Denne kilde er ikke den mindst interessante, fordi den også kan fortælle, hvad det er for enkelte artikler, der har fanget læsernes interesse.

Denne statistik viser, at der i de 7 år, der er tale om, er foretaget godt en million downloads, når man medtæller alle stofkategorier.¹² Snævrer vi ind til regulære artikler, bliver tallet 589.991, og da det drejer sig om 240 artikler i denne periode, svarer det til 2.458 downloads pr. artikel i gennemsnit. Dette er de kumulative tal over alle de 7 år, basen har været åben. Ser man på

downloads aktuelt, viser en opgørelse fra de seneste 7 måneder, at der fortsat er interesse for de gamle artikler. Her er det samlede antal downloads for de regulære artikler 72.496 svarende til 302 pr. artikel. Man skal stadig være opmærksom på, at der er tale om et års forsinkelse. Der er fx først åbnet for 2012-artiklerne i december 2013.

Som altid er denne type fordelinger ret skæve. Især er der et mindre antal topscorere, som får meget store tal, men mange når faktisk over 1000 downloads når der er gået nogle år. Tabellerne 1 og 2 viser top femten på listen, opgjort ud fra henholdsvis hele perioden og for de seneste 7 måneder.

Vi skal gøre opmærksom på, at der er tale om ret grove og metodemæssigt simple opgørelser, og at der kan være risiko for, at tallene er sat for højt. Det er klart, at når der tælles kumulativt, vil ældre artikler automatisk rykke op alene på grund af alderen, hvis blot de huskes lidt. Omvendt, hvis man tager seneste syv måneder, vil ældre artikler kunne blive overhalet, selvom de tidligere lå højt inden for et eller andet syvmåneders interval. Alligevel kan tallene give en vis indikation af, hvad der især har fanget læsernes opmærksomhed. I øvrigt ser man, at der er meget stort overlap mellem den kumulative og den aktuelle top-15-liste.

Der kunne knyttes mange kommentarer til de to lister, men af pladsgrunde vil vi nøjes med at pege på, at der i hovedsagen observeres to typer stof, som åbenbart bemærkes: 1) artikler om nyere sociologiske teorier og metoder, 2) nyere begreber og begrebsstrategier, som har vist deres styrke ved at skabe ny forståelse af tendenser i nutiden. Kun et par af artiklerne falder uden for disse kategorier. Der er sikkert forskelle med hensyn til, hvilke læsergrupper disse højattraktive artikler appellerer til. Det kan også spille en rolle, at databasen er forankret på CBS Library og måske derfor mere benyttet af dette biblioteks brugere, selvom den er tilgængelig for alle. Den figurerer således også i Det Kongelige Biblioteks elektroniske katalog, REX. Herudover vil vi lade listerne tale for sig selv.

Producenterne

Vender vi os til producentsiden, består den for så vidt angår selve indholdet i hovedsagen af forfatterne og redaktionen. Princippet er, at forfattere uopfordret indsender manuskripter, og at redaktionen udvælger alene ud fra kvalitet og vurdering af, om indholdet falder inden for tidsskriftets område. Dog kan der i temanumre, som er relativt få, være artikler skrevet på opfordring fra redaktionen.

Forfatterne er den vigtigste produktionsfaktor. Hvor mange potentielle forfattere, som kan tænkes at ønske at skrive i tidsskriftet, findes der egentlig? Eftersom det er dansksproget, må man forvente, at det altovervejende vil være danske sociologer, der indsender. Ifølge en udredning fra Forskningsrådet for Samfund og Erhverv, 2006, skulle der den gang have været omkring 500 forskere, der i et eller andet omfang udførte sociologisk forskning, heraf

Tabel 1: Top-femten liste af artikler fra *Dansk Sociologi*, rangordnet efter antal downloads på CBS Library's elektroniske bibliotek. Udgivelsesår og nr. Kumulativt fra 2006 til april 2014.

	Forfatter	Titel	År og nr.	Downloads
1	Simon Calmer Andersen	Smid ikke metoderne ud med badevandet. Epistemologisk konstruktivisme og dens metodiske konsekvenser.	2005:3	14.650
2	Gunnar Lind Haase Svendsen	Hvad er social kapital?	2001:1	10.127
3	Lars Geer Hammershøj	Selvdannelse og nye former for socialitet - technofesten som eksempel.	2001:2	9.173
4	Peter Gundelach	National identitet i globaliseringsstid.	2001:1	9.111
5	Jakob Arnoldi	Aktør-netværkteori: A-moderne (sociologisk?) teori.	2003:3	9.041
6	Peter Gundelach og Esther Nørregård-Nielsen	Hvornår er man ung?	2002:2	8.469
7	Øjvind Larsen	Individualisering og institutionalisering - om individualiseringens betydning i et moderne demokratisk samfund.	1999:2	8.135
8	Jakob Arnoldi	Modernisering, social mobilitet og systemteori - en diskussion af Niklas Luhmanns systemteori.	1998:2	7.145
9	Kaspar Villadsen	Michel Foucault og kritiske perspektiver på liberalismen. Governmentality eller genealogi som analysestrategi.	2002:3	7.086
10	Margaretha Järvinen	Mötet mellan klient och system - om forskning i socialt arbete.	2002:2	6.806
11	Frederik Thuesen	Fra retsstat til transnationalt rettsamfund - Retspluralisme, multikulturalisme og globalisering.	2007:2	6.555
12	Ann-Dorte Christensen	Politiske identiteter i senmoderniteten: Belyst gennem unge kvinders fortællinger om politik og identitet.	2004:1	6.127
13	Christian Borch	Kriminalitet og kriminelle - brudstykker af en genealogi.	2002:1	5.642
14	Ole Bjerg	Hvordan er systemteorien mulig?	2000:2	5.564
15	Anders Holm og Mads Meier Jæger	Livsformer i Danmark: Udbredelse og udviklingstendenser 1981-2005.	2008:1	5.486

Note: artiklerne er oploadet med et års forsinkelse. Seneste årgang ikke tilgængelig.

Tabel 2: Top-femten liste af artikler fra *Dansk Sociologi*, rangordnet efter antal downloads på CBS Library's elektroniske bibliotek. Udgivelsesår og nr. Observationsperiode: november 2013 til april 2014.

	Forfatter	Titel	År og nr.	Downloads
1	Simon Calmer Andersen	Smid ikke metoderne ud med badevandet. Epistemologisk konstruktivisme og dens metodiske konsekvenser.	2005:3	2.068
2	Gunnar Lind Haase Svendsen	Hvad er social kapital?	2001:1	1.338
3	Bente Halkier og Iben Jensen	Det sociale som performativitet – et praksisteoretisk perspektiv på analyse og metode.	2006:3	1.289
4	Øjvind Larsen	Individualisering og institutionalisering - om individualiseringens betydning i et moderne demokratisk samfund.	1999:2	1.133
5	Lars Geer Hammershøj	Selvdannelse og nye former for socialitet - technofesten som eksempel.	2001:2	1.051
6	Anders Holm og Mads Meier Jæger	Livsformer i Danmark: Udbredelse og udviklingstendenser 1981-2005.	2008:1	1.006
7	Margaretha Järvinen	Mötet mellan klient och system - om forskning i socialt arbete.	2002:2	1.001
8	Peter Gundelach og Esther Nørregård-Nielsen	Hvornår er man ung?	2002:2	949
9	Jakob Arnoldi	Aktør-netværkteori: A-moderne (sociologisk?) teori.	2003:3	943
10	Peter Gundelach	National identitet i globaliseringstid.	2001:1	851
11	Kaspar Villadsen	Michel Foucault og kritiske perspektiver på liberalismen. Governmentality eller genealogi som analysestrategi.	2002:3	839
12	Anja Jørgensen	Lokale fællesskaber i den senmoderne by.	2008:3	754
13	Martin D. Munk	Metoder til at måle kausale effekter af socialpolitiske indsatser.	2008:1	753
14	Lars Kjerulf Petersen	Tekst- og diskursanalyse som sociologisk fremgangsmåde.	1998:2	737
15	Jakob Arnoldi	Modernisering, social mobilitet og systemteori - en diskussion af Niklas Luhmanns systemteori.	1998:2	726

Note: artiklerne er opløst med et års forsinkelse. Seneste årgang ikke tilgængelig.

ca. 300 med sociologi som hovedområde (Arbejdsgruppe under FSE 2006:18). Kun en fjerdedel af disse havde en sociologisk uddannelse, en del af dem har arbejdet meget tværfagligt, og tallet 500 overstiger antallet af forskere, der er medlem af Dansk Sociologforening, så det tal er for højt sat. I sin survey på 65 samfundsvidenskabelige forskningsinstitutter i Danmark med besvarelser fra 48 % fandt Kropp fem år senere (2011:227) 152 sociologiske forskere svarende til godt 300 totalt, hvis vi regner med, at de 48 %, der svarede, er nogenlunde repræsentative. Dertil vil komme en del sociologer ved ikke-samfundsvidenskabelige institutter, som ikke var med i Kropps undersøgelse, så et plausibelt bud vil være maksimalt 400 producenter af sociologiske publikationer. Antag at de skriver 4 publikationer pr. år af alle typer (det var det gennemsnitlige antal i 1997, jf. Andersen 1997:202), så får vi 1600 sociologiske publikationer pr. år. Lad os sige at halvdelen af disse er artikler, altså 800, så udgør de 16 i *DS* altså 2 %. To procent lyder måske ikke af så meget, men på den anden side findes der helt sikkert ikke noget andet tidsskrift, der rummer en større andel af danske sociologers årlige artikelproduktion.

De 385 regulære artikler, der er publiceret frem til og med 2013, er skrevet af ca. 350 forfattere. Vi har kun registreret detaljer om første og anden forfatteren pr. artikel, i alt 344 (ret få (12) artikler har mellem 3 og 6 forfattere). Det er således en ret stor andel af potentielle forfattere, der har skrevet i *DS* på et eller andet tidspunkt. Ca. en fjerdedel af de 344 forfattere har skrevet 2 artikler eller mere i løbet af de 25 år, og rekorden indehaves af professor Peter Gundelach, Sociologisk Institut, KU, der har skrevet 7 artikler. Fire forfattere har skrevet 5 artikler. Det betyder omvendt, at langt de fleste forfattere, omkring tre fjerdedele, kun har skrevet en enkelt artikel i tidsskriftet. Samtidig viser dette, at der er en stor bredde i forfatterkredsen, og at det giver mulighed for, at mange kan komme til at publicere. Der er dog også produktive sociologer, der aldrig har skrevet en artikel i *DS*.

Ser vi på forfatterernes uddannelsesbaggrund, er den største gruppe naturligt nok sociologi-uddannede, idet forfattere med ph.d., kandidatgrad og/eller magistergrad i sociologi udgør 49 %, mens kultursociologer udgør 14 %. Det betyder på den anden side, at over en tredjedel af forfatterne ikke har en sociologisk uddannelse. Blandt disse er der dog fortrinsvis tale om nabofag som antropologi og statskundskab, men også en del humanister skriver i *DS*, også selvom de ikke er ansat ved en sociologisk uddannelse eller et sociologisk institut. Det afspejler, at sociologi er et fag med en relativt stor grænseåbenhed sammenlignet med så mange andre. Til gengæld er sociologer og kultursociologer flittigere til at skrive i *DS*, således at de tegner sig for 73 % af artiklerne (selvom de altså kun udgør 63 % af samtlige forfattere). Der er ikke sket de store skift i denne fordeling gennem årene, bortset fra at andelen af kultursociologer naturligt nok er faldet.

Også når man ser på ansættelsessteder, fremgår åbenheden tydeligt. Allerede fordi der kun er to sociologiske institutter i Danmark, må man forvente,

at der rekrutteres ud over disciplinspecifikke institutter, og det sker også i stor udstrækning. Kun godt en fjerdedel kommer fra de to sociologiske institutter, nemlig små 20 % fra Sociologisk Institut, KU og 7 % fra Sociologi i Aalborg. 13 % kommer fra SFI eller andre sektorforskningsinstitutter.

14 % kommer fra udenlandske institutioner, hvilket vel egentlig er en ganske høj andel for et dansksproget tidsskrift. Man skal dog være opmærksom på, at der i flere tilfælde er tale om artikler, bragt i særlige anledninger, fx hvor forfatterne enten er blevet opfordret til at skrive ved et gæstebesøg, eller hvor de skriver sammen med en i Danmark ansat forfatter. Det forekommer også, at tidligere publicerede tekster er oversat i forbindelse med temanumre e.l. Men en del artikler især fra norske og svenske sociologer bliver indsendt uopfordret. Over tid er der heller ikke her sket markante ændringer i repræsentationen af ansættelsessteder, hvilket man måske ellers kunne have forventet i takt med at de nye sociologiske miljøer i København og Aalborg voksede til.

To tredjedele af forfatterne er mænd og en tredjedel kvinder som gennemsnit for alle 25 år. Kvindeandelen har dog været svagt stigende, så den slutter på de 34 %. Det er faktisk en mere skæv fordeling end blandt sociologiske forskere generelt, i hvert fald hvis vi holder os til tal fra den ovenfor nævnte udredning fra FSE (2006), hvor kvindeandelen er 45 %.

Tidsskriftet er i stigende grad præget af yngre forskere, idet andelen, der er ph.d.-stipendiater eller post doc./ adjunkter, stiger fra ca. 25 % i starten af perioden til ca. 40 % i slutningen, vel nok simpelthen fordi denne gruppe er blevet mere talstærk. Til gengæld er lektorernes andel faldet, og det afspejler sikkert også, at lektorgruppen relativt er skrumpet. Endvidere kan det tænkes, at *DS* for især yngre forskere ses som en mulighed at nå et dansk publikum. Publicering i internationale tidsskrifter bemærkes ofte kun af få danske kolleger.

Redaktionen er næste led i produktionsprocessen. Redaktionen er generalforsamlingsvalgt for to år ad gangen og skal ifølge vedtægterne bestå af 5-7 personer. Selvom det aldrig har været meningen, har redaktionen i praksis været selvsupplerende i den forstand, at redaktionen fremlægger sine forslag til nye medlemmer på generalforsamlingerne, der så altid har nikket ja. Man har tilstræbt repræsentation fra forskellige faglige miljøer og fra universiteter såvel som fra sektorforskningen. Ligeledes har man tilstræbt en ligelig kønsfordeling (hvilket også kræves af vedtægterne). Dette er lykkedes ganske godt.

I alt har 53 personer gennem årene været medlemmer af redaktionen, og funktionsperioder er gået fra et enkelt nummer (bl.a. for en halv snes gæsteredaktører og redaktører af temanumre) til 23 år og 87 numre, som veteranen lektor Allan Madsen, som nævnt, tegner sig for. Han har alle årene været ansat ved Sociologisk Institut, Københavns Universitet. Tæt på i anciennitet kommer professor Thomas Boje, der kom ind i redaktionen i 1992 og fortsatte frem til 2010, og i denne periode har han foruden ved RUC i perioder været ved

universitetet i Umeå i Sverige og ved European University Institute, Firenze. RUC har også været repræsenteret de fleste af årene. Sociologi i Aalborg har leveret redaktører siden 1995, først ved Jens Chr. Tonboe, efterfulgt af Michael Hviid Jacobsen og senere Anja Jørgensen. Aarhus Universitet har derimod kun haft redaktionsmedlemmer i 10 af de 25 år, hvilket vel nok afspejler, at Institut for Statskundskab nedprioriterede sociologi (undlod at genbesætte ved fragang) i en periode. CBS har kun været repræsenteret i ni af årene, og der har aldrig været en fra det store Institut for Organisation og Arbejdssociologi. Sektorforskningen har haft redaktionsmedlemmer næsten alle år bortset fra slutningen af 1990'erne, og især SFI har lagt redaktører til. Fra 2005 har man indført en praksis, hvor sociologistuderende medtages i redaktionen.

Kønsfordelingen blandt alle redaktørerne under et er næsten fifty-fifty (24 kvinder, 29 mænd), og har været det alle årene. Funktionen som ansvarshavende redaktør er gået på omgang bortset fra de første år, hvor Heine Andersen varetog denne funktion. Ud over det formelle ansvar, indebærer denne rolle i praksis også at være ansvarlig for logistik, forfatterkontakt mv. i produktionsprocessen i tæt samarbejde med redaktionssekretær gennem flere år, Lene El Mongy. En samlet liste med navne på redaktionsmedlemmer findes i appendix.

Indhold. Store og små emneområder

For at få overblik over, hvilke emner skribenter i *DS* har været optaget af, har vi foretaget en detaljeret kodning af tidsskriftets artikler i 29 emneområder (i tabellen aggregeret til 28), og således at der kunne kodes op til tre emneområder pr. artikel. Det betyder, at de 385 artikler er registreret med i alt 688 emner. I tabel 3 er emnerne rangordnet efter, hvor mange artikler der behandler emnet. Yderste kolonner til venstre viser den samlede fordeling, som kommenteres først. Eksempelvis har 113 artikler behandlet "Sociologisk teori, om sociologi" (sidstnævnte kan fx være sociologiens historie, en klassiker e. l.). Det kan være, at nogle af disse artikler også behandler andre emner, og det kan også være, at der er flere forfattere til nogle af dem. I tabel 3 har vi i højre sektion opdelt efter forfatternes køn for at se, om der kan spores "kønsarbejdsdeling". Dette kommenteres nedenfor. Bemærk, at der kan være forfattere af begge køn med i en artikel. Fx har 101 mænd og 15 kvinder, i alt 116 været med i de 113 artikler, der behandler "Sociologisk teori, om sociologi".

Opgørelsen giver indtryk af en ganske bred vifte af emner, som skribenterne spreder sig over. Men der er også sammenhobninger og meget tyndt dækkede områder. Overordnet er det iøjnefaldende, at sociologiske teorier og fagets historie og rolle mv. optager ganske mange forfattere, så 30 % af artiklerne har disse temaer med, i en del af tilfældene dog som sidetema. Men adskillige artikler handler om "den sociologiske kanon" – fra Marx over Weber, Simmel, Elias til Giddens, Bourdieu, Luhmann, Habermas, Foucault og aktørnetværksteori. Springer vi to pladser ned på listen, finder vi "metoder, viden-

Tabel 3: Artikler opdelt efter emneområder (op til tre pr artikel). Totalt og særskilt for mænd og kvinder. Antal og pct.

	Total		Mand		Kvinde		Alle
Sociologisk teori, om sociologi	113	29%	101	38%	15	13%	116
Velfærd, sociale forhold	55	14%	45	17%	22	19%	67
Metoder, videnskabsteori	45	12%	36	13%	14	12%	50
Politiske system	41	11%	36	13%	11	9%	47
Køn	41	11%	15	6%	34	29%	49
Indvandrere, flygtninge, etnicitet	36	9%	22	8%	20	17%	42
Børn, unge, ældre	30	8%	20	7%	20	17%	41
Social stratifikation, fattigdom	28	7%	20	7%	9	8%	28
Kultur, værdier	27	7%	22	8%	17	15%	39
Internationale forhold	25	6%	22	8%	10	9%	32
Arbejdsmarked	23	6%	24	9%	4	3%	28
Familie	22	6%	14	5%	13	11%	27
Uddannelse, undervisning	21	5%	20	7%	9	8%	29
Sociologisk Samtidsdiagnose	21	5%	21	8%	3	3%	24
Sundhed, sundhedsvæsen, sygdom	19	5%	9	3%	13	11%	22
Andet sociologisk speciale	18	5%	17	6%	2	2%	19
Arbejdsliv mv.	17	4%	11	4%	9	8%	20
Teknologi	17	4%	17	6%	7	6%	24
Fritid, sport	15	4%	9	3%	10	9%	19
Erhverv, virksomheder, ledelse mv.	14	4%	15	6%	4	3%	19
Miljø, klima, energi, økologi	13	3%	11	4%	6	5%	17
Byer, regioner	11	3%	10	4%	3	3%	13
Medier, kommunikation	10	3%	7	3%	4	3%	11
Boligforhold, økonomi	7	2%	3	1%	7	6%	10
Religion	7	2%	5	2%	2	2%	7
Økonomisk teori	6	2%	7	3%	0	0%	7
Økonomisk politik	3	1%	2	1%	2	2%	4
Kriminalitet mv.	3	1%	2	1%	0	0%	2
Antal artikler	385	179%	269	202%	116	233%	385
Antal emner registreret	688						

skabsteori", som er en ganske heterogen kategori, fra det abstrakte (fx ontologi og epistemologi i forskellige varianter af konstruktivisme) til konkrete tekniske metodeproblemer i surveys eller kvalitative metoder.

Modsat er der emner, som det er svært overhovedet at få øje på. Især er der en tendens til, at jo tættere man kommer på koncentrationer af penge og magt, jo længere bliver der mellem artiklerne. Ledelse og organisering af private virksomheder er kun behandlet i ganske få artikler. Der er 14 artikler i kategorien "erhverv, virksomheder og ledelse mv.", men kun enkelte kan siges at behandle magtrelationer.

At sociologien trækker sig tilbage fra forsøg på at åbne for blik ind i magtens centre, at trænge bag om slør og facadepynt for at afdække magtens anatomi, fysiologi, fremtrædelsesformer, interesser og effekter er en ret ny tendens. Den bryder med arven fra Marx og Weber, over Robert Michels jernhårde lov om oligarki, via elitestudierne og Wright Mills, frem til 1970'ernes marxisme. Selve ordet "magt" indgår i (siger og skriver) fem titler ud af de 385, og ingen af disse handler om økonomisk magt. Dette er dog berørt i enkelte af de 23 artikler i gruppen "arbejdsmarked", ligesom politisk magt er emnet i enkelte af de 41 artikler i gruppen "politisk system". Glosen "kapital" forekommer i 7 af de 385 titler, nemlig "social kapital" (2), "kulturel kapital" (2), "omsorgskapital" (1), "distinktiv kapital" (1) og "social og kulturel kapital" (1). "Elite" forekommer i en enkelt titel, og desuden optræder "elite" i to sammensatte former, henholdsvis "eliteuddannelser" og "elitesport". Demokratisering og medarbejderindflydelse i organisationer og arbejdslivet optræder kun i tre titler.

Dette kan i nogen grad afspejle en (nyere) arbejdsdeling mellem fagområder og tidsskrifter, at politisk magtanalyse er overtaget af politisk videnskab og økonomisk magt af erhvervsøkonomi. Men det afspejler uden tvivl også et teoretisk skift i forståelsen af magt i kølvandet på poststrukturalisme, Foucault, Luhmann mfl. Spørgsmålet er, om det ikke er blevet tid til eftertanke? Er magt i stærke koncentrationer virkelig forsvundet? Eller har den aldrig været der, således at klassikerne tog fejl, når de mente at kunne observere den? Eller er sociologiens magtforståelse snarere blevet en magtlegitimeringslære? Her er et oplagt emne for et antal artikler i kommende numre af *DS*.

Men hvad er det så, sociologer skriver om? Ja, som man kan se af listen, er det – ud over teori og metode – især velfærds-, sundheds- og uddannelsessektorerne, der fylder, og dernæst det civile samfund, herunder familie, livsfaser, indvandrere, fritid og sport. Man kunne altså sige, at sociologien primært beskæftiger sig med velfærdssamfundets "bløde" politikområder (jf. Kropp 2013a, 2013b). "Køn" er et tema, der går på tværs af skel mellem forskellige samfundssektorer og sfærer, og kategorien omfatter både køn og seksualitet. Med 41 artikler og 49 forfattere ligger gruppen ret højt på listen. Et tredje område, der vejer relativt tungt, er gruppen "social stratifikation, fattigdom", hvori også indgår social mobilitet, med 28 artikler og 40 forfattere. Også emnet "indvandrere, flygtninge og etnicitet", som omkring 1990 var et ret nyt og lille område, har vokset sig relativt stort (jf. også Andersen 1998:103).

Til gengæld er det bemærkelsesværdigt, at et emne som religion kun fi-

gurerer med 7 titler i alle 25 år. Dette emne er i Danmark stort set gået uden om de fagsociologiske forskningsmiljøer og varetages ved andre institutter (under humaniora eller religionsvidenskab). Det springer også i øjnene, at det klassiske sociologiske speciale "medier" (kommunikationsmedier, massemedier) kun optræder i 10 artikler på trods af, at teknologi og markedsforhold dramatisk har ændret de sociologiske vilkår for kommunikation, og at det nyder stor politisk og offentlig bevågenhed. Også her er der tale om, at det varetages andre steder end ved de fagsociologiske miljøer, som *DS* appellerer mest til.

Er der så tale om tendenser til kønsspecialisering, når man ser på, hvem der skriver om hvad? Faktisk er det tilfældet, når man ser på tallene i tabel 3. For overskuelighedens skyld har vi i tabel 4 plukket felter ud med overtal for henholdsvis mænd og kvinder.

Tabel 4: Emneområder med særlig kønsskævhed. Procentandel på området af det overrepræsenterede køn divideret med procentandel fra det underrepræsenterede køn, angivet som "faktor"

Mænd	Faktor	N	Kvinder	Faktor	N
Sociologisk teori, om sociologi	2.9	101	Køn	5.3	34
Politiske system	1.4	36	Indvandrere, flygtninge, etnicitet	2.1	20
Arbejdsmarked	2.6	24	Børn, unge, ældre	2.3	20
Sociologisk samtidsdiagnose	3.0	21	Kultur, værdier	1.8	17
Erhverv, virksomheder, ledelse mv.	1.6	15	Familie	2.2	13
			Sundhed, sundhedsvæsen, sygdom	3.3	13
			Fritid, sport	2.6	10
			Arbejdsliv mv.	1.9	9

Note: Små områder med under 10 artikler udeladt.

Tabellen viser to tendenser: for det første, at de abstrakte teorier i højere grad tiltrækker mænd end kvinder, der hellere skriver om empiriske emner. Og for det andet, når det gælder disse empiriske emner, er der en tydelig tendens til specialisering, der svarer til traditionelle mands- og kvinderoller. Kønsforskning er fortsat ret eksklusivt et kvindeområde.

Indhold. Tendenser over tid

For at forsøge at aflæse kvantitativt, om der sker forskydninger gennem de 25 år, har vi aggregeret emnegrupperne i nogle bredere kategorier samt delt perioden op i to med skæringspunkt år 2000. Dette år er valgt ud fra den betragtning, at der på det tidspunkt efter sociologiuddannelsernes reorganisering og ekspansion fra 1994 og frem vil være sket en vis nyrekruttering, der har sat ny forskning i gang, som igen kan tænkes at have sat sig spor i emneorienterin-

ger. Resultaterne fremgår af tabel 5 (bemærk ved vurdering af absolutte tal, at de to perioder ikke er lige lange, henholdsvis 10 og 14 år.)

Tabel 5: Artikler opdelt efter emneområder, grupperet i to perioder, antal og pct.

	1990-1999		2000-2013		I alt	
Sociologisk teori, videnskabsteori, metode	92	34%	66	17%	158	24%
Familie, børn, unge, ældre, køn	25	9%	68	17%	93	14%
Økonomi, politik, virksomheder, ledelse	37	14%	52	13%	89	13%
Velfærd, sociale forhold, sundhed mv.	32	12%	53	13%	85	13%
Arbejdsmarked, arbejdsliv, uddannelse	30	11%	31	8%	61	9%
Kultur, værdier, religion, sport, fritid	12	4%	37	9%	49	7%
Indvandrere, flygtninge, etnicitet	16	6%	20	5%	36	5%
By, bolig, miljø, økologi, energi	8	3%	23	6%	31	5%
Teknologi, medier, kommunikation	11	4%	16	4%	27	4%
Sociologiske samtidsdiagnoser	10	4%	11	3%	21	3%
Social stratifikation, fattigdom	1	0%	17	4%	18	3%
i alt	274	100%	394	100%	668	100%

Som man kan se, er der faktisk visse markante tendenser at iagttage. Den første er faldet i andele artikler, der handler om sociologisk teori, videnskabs-teori og metode. Der er sket en halvering af andelen fra 34 % til 17 %, og et fald i absolutte tal fra 92 artikler i 90'erne til 66 i år 2000-2013. Forklaringen er sikkert dobbelt. Dels svarer det til en international tendens. Efter en rekonstruerende og nykonstruerende teoretisk bølge i 1980'erne med fornyet interesse for klassikere (minus Marx), så man en gradvis afmatning op mod år 2000, efterhånden som de nye store teoribygninger blev fordøjet og absorberet. Dertil kom specielt i Danmark, at det indgik i genopbygningsarbejdet at revitalisere hele den teoretiske arv fra sociologien. Efterhånden som genopbygningen var gennemført, blev kendskab til teorilageret i højere grad almen baggrundsviden, som det var relativt let at få adgang til, også fordi der blev udgivet en hel del teoribøger.

Den faldende teoriproduktion modsvarer af en tilsvarende relativ vækst i empirisk orienterede områder, og her kan man se, at væksten er koncentreret på nogle få områder, mens andre ligefrem ser ud til at tabe terræn. Vi ser, at fire områder har haft relativ vækst. For det første den brede kategori, "familie, børn, ældre, unge, køn". En nærmere inspektion viser, at det især er familie og livsfaserne, der tegner sig for væksten, mens "køn" ligger på en nogenlunde uændret andel. For det andet vokser kategorien med "kultur, værdier, religion ...", og inspektionen viser her, at alle undergrupper her bidrager til væksten, men dog især "kultur, værdier" (sikkert bl.a. båret af den danske del af den europæiske værdiundersøgelse). For det tredje gruppen "By, bolig, miljø, økologi, energi", og her er det især "by og bolig", der fylder mere (antagelig spor efter Center for Bolig og Velfærd, der med en bevilling fra RealDania på 25 mill. og yderligere 15 mill. fra medvirkende institutter igangsatte en række projekter i årene 2005-2010). Endelig har vi skilt gruppen "social stratifikation, fattigdom" (inkl. social mobilitet) ud (skønt den er ret lille), fordi det er et af de klassiske sociologiske områder, som i en periode næsten kun blev varetaget af Erik Jørgen Hansen sammen med nogle få af hans kolleger, men som nu har fået en betydelig opblomstring, hvilket også afspejler sig i artikelproduktionen til *DS*.

Andre indholdstyper

Som nævnt, lagde Ninna Nybergs og Peter Abrahamsons oplæg til generalforsamlingen fra 1989 op til, at tidsskriftets form skulle være indbydende, formidlende, essaypræget og også debatskabende for at nå bredere ud end universitets- og forskningsverdenen. For at leve op til det har tidsskriftet fra starten ud over de regulære artikler og anmeldelser indeholdt forskellige typer af kortere bidrag i form af orientering om projekter og begivenheder af sociologisk interesse samt kronikker med sociologisk blik på aktuelle begivenheder eller tendenser. De fleste bidrag inden for denne genre har været af sagligt redegørende karakter. Dermed er det ikke skarpe, længerevarende teoretiske eller metodologiske kontroverser, der har præget *DS*. Debatæggende, polemiske, konfrontatoriske, satiriske, ætsende og ramsaltede indlæg er der altså ikke set meget af gennem de 25 år. Det hænger muligvis sammen med den pluralisme eller, mere polemisk udtrykt, "bekvemmelighedsrelativisme" (Andersen 2004:63), som blev udbredt op gennem 1980'erne. At faglig mangfoldighed er frugtbar, er nemlig ikke nødvendigvis ensbetydende med, at alle teorier er lige gyldige. Fraværet af gensidig kritik kan også hænge sammen med skræmmende skygger fra konflikter i 1970'erne. Men i øvrigt var der generelt i mange fag en tendens til, at det simpelthen ikke længere var god tone blandt forskere at kritisere hinanden.

At selve denne tendens til afdæmpning eller ligefrem fravær af gensidig kritik kunne indebære forfald blev diskuteret af Nils Bredsdorff i en artikel i nr. 4, 2008: "Kritikkens nødvendighed eller det venligt fjendtlige samarbejde

mellem forskerne". Med henvisning til Karl Popper (han kunne have medtaget Jürgen Habermas) påpegede Nils Bredsdorff her, at gensidig kritik, forsøg på at undersøge om påstande, teorier, opfattelser kan holde stand mod pågående forsøg på gendrivelse er livsnerven i det videnskabelige arbejde (Bredsdorff 2008:49).

Helt fraværende har kritiske indlæg dog ikke været, men de fleste af dem har drejet sig om forsknings- og universitetspolitiske forhold snarere end sociologiens faglige substans. Et af dem, der gav debat (og som godt kan kaldes ramsaltet), kom fra Erik Jørgen Hansen i nr. 3, 1992: "Kampen om forskningen – elementer i en analyse til forståelse af sektorforskningens forfald". Sektorforskningen var på vej til at blive "ministerforskning" og "centraladministrativ partsforskning", skrev Erik Jørgen Hansen blandt andet. Artiklen gav genlyd i flere dagblade og blev taget op i en større artikel om sektorforskningens kvalitet af Arne Notkin i Weekendavisen (11.9.1992). På SFI, hvor Erik Jørgen Hansen dengang var forskningsleder, faldt artiklen derimod ikke i god jord, forlød det. I efterfølgende numre fortsatte debatten med modindlæg fra direktør for Arbejdsmiljøinstituttet, Ib Andersen (1992:4) og fra sociologiprofessor Tore Jacob Hegland (1993:1).

Også et andet eksempel på debatskabende kritik kom i 1992, nemlig Laila Launsø's artikel i nr. 2: "Hvorfor forholde sig til alternativ behandling?". Launsø kritiserede her det dominerende "mekanisk objektorienterede paradigme" i den etablerede medicin og stillede heroverfor det "vitalistisk subjektorienterede paradigme", der indtænkte *brugerne* – ikke "patienterne" – som aktive subjekter. Artiklen fremkaldte et skarpt modindlæg fra magister i sociologi, cand.polit., dr.polit. og dengang docent ved Økonomisk Institut ved KU, Hans Aage. Han anklagede Launsø for fundamentale brist i metoder og dokumentation og for at stikke brugere af alternativ behandling blår i øjnene.

Men kontroversen sluttede ikke her. Hans Aage fulgte kritikken op i 1996, hvor Laila Launsø forsvarede en doktorafhandling om emnet ved Aalborg Universitet. Hans Aage var dog langt fra den eneste kritiker. Afhandlingen gav anledning til aggressive og voldsomme angreb fra repræsentanter for den etablerede lægeprofession. Det mundtlige forsvar foregik under stor mediebevågenhed og med rullende TV-kameraer. Det hele mindede mest af alt om en hekseproces. Efter et fem timers langt forsvar blev afhandlingen imidlertid godkendt, og de officielle opponenter indlæg er aftrykt i *DS*, 1996:4. En anmeldelse – relativt positiv – var allerede blevet bragt i *DS* nr. 3, 1996. Også her fremkom kritik fra Hans Aage med et massivt angreb på afhandlingen på selve dagen for forsvaret i en kronik i *Politiken* under overskriften "Er der en læge til stede?".¹³ Højest usædvanligt fik kronikken opbakning i *Politikens* lederspalte, uden at man først lod Launsø svare på kritikken.

Et tredje eksempel på kritik og debat kom i 2001-02. Det handlede om metoder til måling af produktivitet i forskningsinstitutioner, hvor en rapport fra Analyseinstitut for Forskning havde foreslået en statistisk metode til bench-

markering ud fra publikationstællinger. Rapporten blev kritiseret i et indlæg af Finn Hansson og Lars Frode Frederiksen (2001, nr. 4), bl.a. for, at metoden ikke tog hensyn til kvaliteten af publikationerne og heller ikke, at forskning er andet end publicering. Man må sige, at deres kritik – som al anden tilsvarende kritik de seneste tre-fire årtier – var spildte ord på Ballelars. Om end den specifikke statistiske model ikke er taget i brug (endnu), bruger man jo nu publikationsoptællinger som basis for fordeling af finanslovsbevillinger til universiteterne (den Bibliometriske Forskningsindikator, BFI). I et indlæg i 2002:1 svarede Kamma Langberg og Peter S. Mortensen fra Analyseinstitut for Forskning.

Dette er tre eksempler, og der findes da flere, fx advarede Gundelach og Järvinen i et indlæg i 1997:1, "SSF som etisk overdommer", mod at lade et centralt organ forvalte forskningsetiske regler – et synspunkt som i dag nok vil have endnu sværere ved at finde genklang end dengang. En debat om en teoretisk strømning blev rejst i en kommentar af Heine Andersen i 2003:4 til en anmeldelse, som Rasmus Willig havde skrevet af bogen "Diskursanalysen til debat. Kritiske perspektiver på en populær teoriretning". Denne bog forholdt sig kritisk til diskursanalyse, og den korte debat var et af de få steder, hvor der har været tilløb til at praktisere "det venligt fjendtlige samarbejde mellem forskerne", hvad angår nyere strømninger i sociologisk teori. Men også Michael Hviid Jacobsens kritik i 2007:3 af en rapport fra FSE om *Dansk sociologis muligheder* for dens anbefaling om at styrke kernesociologiske områder og kvantitative metoder berørte substantielle spørgsmål vedrørende sociologisk faglighed.

Der kunne nok nævnes flere fagligt-kritiske indlæg, men alt i alt må man nok sige, at tidsskriftet ikke har blomstret med frodig og dybdegående faglig debat og kritik om sociologiske metoder, teorier, angrebsmåder eller resultater fra forskningsprojekter.

Hvad angår anmeldelser, er det blandt tidsskriftsredaktører en kendt sag, at det kan være særdeles vanskeligt at finde anmeldere og ikke mindst at få anmeldelserne bragt i hus. I betragtning af den frodige strøm af bøger, der er kommet gennem de seneste 15-20 år, er det, for at sige det rent ud, sørgeligt få af disse, der er blevet anmeldt. Dette hænger uden tvivl sammen med, at det er temmeligt tidskrævende at skrive ordentlige velfunderede anmeldelser, og at det skal bære lønnen i sig selv at gøre det, dvs. man skal være meget optaget af den bog, man skal anmeldte. For meritering, som forskere i stigende grad er tvunget til at tage hensyn til, har det ikke stor værdi. Men man må desværre konstatere, at vigtige sociologiske værker aldrig er blevet anmeldt i DS. Det gælder fx Lone Scocozzas doktorafhandling fra 1994, *Forskning for livet*, der indeholder en sociologisk analyse af de alvorlige brist, der ofte var, når læger skulle indhente informeret samtykke fra patienter til medvirken i klinisk forskning.¹⁴ Det samme overgik Susanne Thorbeks afhandling, ligeledes fra 1994, *Køn og Urbanisering* (der inkluderer bøgerne *Voices from the city*.

Women of Bangkok (1987), *Gender and slum culture in urban Asia* (1994) og artiklen "Woman and urbanisation" (*Acta Sociologica* 1988). Lene Kochs store tobindsafhandling: *Racehygiejne* (1996) og *Tvangssterilisering i Danmark 1929-1965* (2000), der grundigt dokumenterede og udstillede en fortrængt side af velfærdsstatens historie og dermed rykkede ved fremherskende forståelser, er aldrig blevet anmeldt eller omtalt i *DS* og det til trods for den store opmærksomhed, som afhandlingen i øvrigt fik. Heller ikke Øjvind Larsens doktorafhandling fra 2005, *Den samfundsetiske udfordring*, opnåede at få en anmeldelse. Samme skæbne måtte oversættelser af kanoniserede og centrale værker lide, herunder *Max Weber. Udvalgte tekster*, bd. 1 og 2 fra 2003 og Habermas' *Demokrati og retsstat* (2006). Listen kunne fortsættes, men lad dette være nok. Så på det område er der plads til forbedringer (se nedenfor).

Fremtidsudsigter, udfordringer

Alt i alt har *Dansk Sociologi* spillet den rolle, som et fagtidsskrift skal have som kommunikationsmedium og forum ikke mindst i forbindelse med genopbygningen af sociologien. Samlet præsenterer tidsskriftet et rimeligt dækkende billede af sociologien i Danmark. Oversigten over indholdet viser tydeligt, at *DS* har opsamlet en stor mængde stof over et bredt felt, som næppe ville kunne finde plads i andre tidsskrifter. Det gælder ikke mindst de artikler, der handler om teori og metode. Hvor kunne artikler om Simmel, Elias, Luhmann mfl., kvalitative metoder osv. ellers være blevet trykt? Men også artikler om emner som barndom, ungdom, social mobilitet, velfærd, fattigdom – og der kunne nævnes flere – ville have vanskeligheder ved at komme ud til et dansk publikum, hvis *DS* ikke fandtes.

På et enkelt punkt har det dog knebet, når det drejer sig om at dække, hvad der foregår i sociologien i Danmark. Som det er fremgået tidligere, er der en del sociologisk vigtige afhandlinger med stor tyngde, som aldrig er blevet præsenteret og diskuteret i *DS*, uanset at dette ellers skulle være det mest nærliggende forum. Der bør kunne rettes op på dette ved at styrke anmelderredaktionen, etablere fast anmelderpanel og ved at opfordre til at skrive opsamlende reviews med omtale af og status over udgivelser inden for forskellige felter. Som start kunne man udvælge områder, der i særlig grad er forsømt.

Men hvordan har *DS* klaret at manøvrere i forhold til det tidligere skildrede trilemma: orientering mod sociologiske forskere, mod professionen uden for forskning samt en orientering mod et alment publikum? At tidsskriftet har været forskerorienteret og dermed virket internt integrerende er der ingen tvivl om, selvom man kan se, at ikke alle sociologiske forskere skriver i tidsskriftet. Om tidsskriftet har levet op til ambitionen om at komme bredt ud er sværere at vurdere. Ambitionerne fra starten om at satse på en mere debatterende form og bidrag også fra praktiserende sociologer viste sig vanskelige at indfri, så efterhånden har tidsskriftet tilpasset sig den veltrimmede, standardiserede og udglattede stil. Tidsskriftet *har* nået et bredere publikum

end sociologiske forskere og sociologistuderende, men det er antageligt især lærere og studerende fra andre fag. Hermed adskiller *DS* sig ikke afgørende fra de øvrige dansksprogede, samfundsvidenskabelige tidsskrifter, måske med undtagelse af *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, der har et publikum af økonomer i centraladministration, den finansielle sektor og interesseorganisationer. Trilemmaet kan nok ikke løses.

På et punkt adskiller *DS* sig dog tydeligt fra andre fagtidsskrifter: det gælder med hensyn til layout og brug af billeder og kunstneriske illustrationer. Her er tidsskriftet i særklasse.

Hvad økonomi angår, er det helt åbenlyst, at tidsskriftet primært har været og er båret af Dansk Sociologforening. Uden foreningen ville tidsskriftet næppe være blevet etableret. Det er klart, at de sociologiske universitetsinstitutter også har en bærende funktion. At der har været et svagt vigende medlemstal og dermed abonnentstal de seneste år kan undre, især da tilgangen af færdiguddannede jo er langt større end fragangen. Abonnentstallet er stadig højt nok til at sikre økonomien, men hvis den faldende tendens fortsætter, kan det blive kritisk, og selvfølgelig skal tidsskriftet gerne kunne tiltrække de nye sociologer, der bliver uddannet. Sammenlignet med nabofags tidsskrifter (*Nationaløkonomisk Tidsskrift*, *Politica*, *Tidsskrift for antropologi*, *Kvinder, køn og forskning*)¹⁵ ser det imidlertid ud til, at *DS* har pæne salgstal. Det gælder også i sammenligning med sociologiske tidsskrifter i de øvrige nordiske lande, hvor dog det finske *Sociologia* overgår *DS* med et oplag på 1200 (Rye 2012:23; salgstal ikke opgivet. *DS* trykkes i 1000 eks.).

Lad os afslutningsvis vende blikket og se på udsigterne for fremtiden. Det mest afgørende er selvsagt selve faget sociologi, og her er det uddannelsen, der er vigtigst for fagets reproduktion. For 20-30 år siden var sociologi i krise, ikke blot i Danmark, men også i flere andre lande. I dag taler ingen om krise, og faget har været i vækst i de fleste lande. Rekruttering af studerende og nye forskere er fin. Men hvor sikker er fremtiden? Kunne en nedlæggelse ske igen? Sammenlægning? Ingen kan skue hundrede eller blot halvtreds år ud i fremtiden, og set i historiens perspektiv er videnskabsdiscipliner i det hele taget af nyere dato, de fleste er under et par hundrede år gamle. Sociologiske uddannelser fandtes kun få steder i verden før 2. Verdenskrig, så, hvem ved, måske viser faget sig om hundrede år at have været en døgnflue?

Inden for de næste par årtier er dette dog nok ikke sandsynligt, men risiko for udviskning af fagets profil og egenart kan man ikke se bort fra. Sociologi er en ung disciplin med meget åbne – og svage – grænser, både kognitivt og organisatorisk, og med en ret labil og diffus kognitiv kerne. Der er heller ikke noget distinkt praksisfelt, hvor sociologi har monopol eller blot primat, som tilfældet er for fx jura og nationaløkonomi.

Samtidig er der flere tendenser, der kan true fagets integration og identitetsvedligeholdelse. Der er stærke centrifugale kræfter i form af efterspørgsel fra andre mere ressourcestærke discipliner eller tværfaglige områder. Ef-

terspørgsel er selvsagt en god ting, men tendensen er, at sociologi indgår i underordnede hjælpefunktioner, og at sociologidentiteten forsvinder i fremmedbestemmelse. Dette til forskel fra fx økonomer eller jurister, der hyppigere bevarer deres oprindelige identitet (fx "sundhedsøkonomi", "arbejdsmarkedsjura" ol.). Hvis det samtidig udtynder sociologiens kerneområder, udgør det en risiko. En anden disciplinopløsende faktor er finansieringsstrukturen, der ændres bort fra disciplinrettede basismidler over mod strategiske, modus 2- og erhvervsorienterede puljer i fri konkurrence mellem mange discipliner, hvorved fagidentiteten svækkes. Samme disciplinopløsende tendens har private fonde, som spiller en stigende rolle som finansieringskilde.

Institutionelt-organisatorisk er der både i forskning og uddannelser også tendenser til udvanding af disciplinstrukturen, fx mod større, tværfaglige institutter, pres for åbning for meritoverførsel på tværs af uddannelsesgrænser, vækst i nye tværfaglige masteruddannelser mv. I Danmark findes af historiske grunde kun fagsociologiske institutter ved to universiteter, og der kommer næppe flere ved de øvrige universiteter. Alt dette tilsammen kan medføre en udtynding af sociologiens kerneområder kognitivt og institutionelt og dermed svække profil og synlighed, så faget falder i et med de mange nye tværfaglige uddannelser.

Sociologiens løse og labile struktur kan imidlertid også indebære fordele under disse dynamiske vilkår. Faget kan lettere og hurtigere tilpasse sig ændringerne, end fag med meget stive strukturer og kognitiv træghed med en hård fast kerne og heuristik ville kunne.

Andre ydre faktorer, der er i gang med at ændre vilkårene for tidsskriftsproduktion på national basis, er presset mod internationalisering, digitaliseringen og krav om open access. Pres mod internationalisering øges både indefra gennem konkurrence om økonomisk, videnskabelig og symbolsk kapital, og udefra gennem det forskningspolitiske felt. Det er mindre meriterende at skrive i et dansk tidsskrift end i internationale. Nogle institutioner har indført ranglister af tidsskrifter og belønner publicering i toptidsskrifter. Det gælder fx Det Samfundsvidenskabelig Fakultet på KU. På Økonomisk Institut, KU, har man oven i købet ført denne incitamentsstruktur videre til individniveau. Publicering i et af listens fem toptidsskrifter udløser en bonus på kr. 50.000 til forfatteren.

Indførelsen af den Bibliometriske Forskningsindikator (BFI) er et element i den samme incitamentsstruktur. Hermed er ressourcetildeling nemlig (blandt andet) gjort afhængig af antal publikationer i tidsskrifter på såkaldte autoritetslister. Kun videnskabelige tidsskrifter (og forlag) er med, og disse er opdelt i to niveauer, 1 og 2, således at niveau 2-publikationer udløser flest ressourcer. På niveau 2 finder man ingen dansksprogede sociologiske tidsskrifter, og dette bidrager også til at gøre det mindre attraktivt at publicere i DS. Yderligere et tegn på dansksprogede tidsskrifters aftagende status er det, at Forskningsrådet for Samfund og Erhverv har stoppet støtte til tidsskrifter

blandt andet ud fra det synspunkt, at forskningsresultater skal publiceres internationalt.

En rundspørge blandt nabetidsskrifter tyder dog ikke på, at man alvorligt frygter at tabe forfattere på grund af internationaliseringspresset. For flere tidsskrifter gælder, at der er visse emner, som indholdsmæssigt egner sig dårligt for et internationalt publikum, og som forfattere så vælger at publicere på dansk. Her er der selvfølgelig en risiko for, at disse emner på længere sigt simpelthen fravælges af forskerne, hvilket der allerede ses tendenser til. En institutleder vil normalt anbefale sine medarbejdere at publicere i internationale tidsskrifter både ud fra karrierehensyn og af hensyn til instituttets økonomi. Antag at samme institutleder også er redaktør af et dansksproget tidsskrift, så har den pågældende et dilemma. Men der er dog stadig en vis meriteringsværdi ved at publicere i danske tidsskrifter, og man vil ofte også kunne få publiceret hurtigere end i udenlandske tidsskrifter, ligesom resultaterne lettere bliver bemærket blandt personer fra lokale miljøer, som man møder i det daglige. Selv nære kolleger bemærker måske ikke, hvad man publicerer i udenlandske specialtidsskrifter. Det rapporteres også, at rollen som redaktør af dansksprogede tidsskrifter fortsat opfattes som meriterende.

Tidsskriftet *Kvinder, køn og forskning* har en særlig status i forhold til de øvrige nævnte nabetidsskrifter, derved at det er tværdisciplinært og dermed hverken har forankring i bestemte uddannelser eller institutter. Tidsskriftet har organisatorisk basis i *Koordination for kønsforskning* ved KU (placeret ved Sociologisk Institut), og bag sig har det desuden Forening for Kønsforskning (med nogle få hundrede medlemmer). Tidsskriftet har eksisteret i godt tyve år. Skønt kønsforskning og "statsfeminisme" i Danmark aldrig har opnået den volumen og ressourcebasis, som tilfældet har været i de øvrige nordiske lande, og skønt der i den politiske offentlighed mærkes afmatning i interesse for kønsligesstilling mv., rapporteres der gode forhåbninger for fremtiden fra redaktionen. Artikeltilgangen er stabil, og nyrekruttering til redaktionen foregår løbende. Salget er ligeledes stabilt, man er dog afhængig af økonomisk støtte. Med hensyn til internationalisering har man valgt en særlig strategi, nemlig med mellemrum at udgive temanumre på engelsk som så præsenteres for internationalt publikum ved egnede lejligheder, fx konferencer. Et enkelt nummer er planlagt at udkomme på kinesisk som resultat af et særligt samarbejde.

Digitalisering indebærer både muligheder og trusler, nok mest det første. Det er klart, at overgang til elektronisk publicering som eneste form betyder store besparelser både med hensyn til fremstilling og distribution, og øget spredning. Der åbnes også nye muligheder i form af tempoforøgelse, muligheder for opdatering og korrektioner, layout, grafik, links, lettere søgemuligheder i arkiv, blogs og endog interaktion. Men dobbeltpublicering i form af både en elektronisk version og en trykt udgave øger trods alt omkostningerne noget om end ikke så meget, som hvis det blot er en pdf-version af den trykte,

der lægges ud på en platform, der er stillet gratis til rådighed. Nogle læsere ville antagelig savne en trykt udgave, hvis den forsvandt. (Her kunne man overveje at supplere en ren elektronisk publicering med tilbud om print on demand).¹⁶ Som nævnt har *DS* været tilgængelig elektronisk siden 2006, og den refererede web-statistik viser, at den benyttes flittigt. Her har der været tale om en pdf-udgave af den trykte version, og hvis en særlig elektronisk udgave skulle fremstilles for at udnytte mulighederne bedre, ville fordyrelsen nok gøre det svært at opretholde den trykte udgave. Indtil nu har det ikke været på tale at afskaffe denne, men strømmen går nok i den retning. Hvis fremtidens sociologer skulle foretrække en mere raffineret webbaseret udgave, der udnytter dette mediums muligheder optimalt, vil det sikkert blive på bekostning af den trykte. Det skal man så ikke begræde, men blot må man håbe, at de fortsat vil være villige til at betale for det gennem medlemskab af Dansk Sociologforening.

Endelig har indførelse af open access af mange været opfattet som en trussel især mod små tidsskrifter med en skrøbelig økonomi. Open access indebærer, at alle forskningspublikationer fra offentligt finansieret forskning skal gøres gratis tilgængelige på elektroniske biblioteker, og der er et stærkt pres, også internationalt, for at få dette indført for at lette vidensspredningen. I øvrigt er de store internationale forlags priser ublu, og det er absurd at fx et universitetsbibliotek skal betale for at få adgang til forskningsresultater, der er produceret og finansieret af selvsamme universitet. Da open access må formodes at få abonnementsbetaling til at forsvinde i det almindelige marked, skal finansiering så ske på anden måde, og et forslag er, at forfatterne (eller deres arbejdsgivere) betaler en afgift. Hvis *DS* skulle finansieres på den måde, ville afgiften vel være omkring kr. 20.000 for at få publiceret en artikel i printudgaven, og det vil næppe være realistisk. Beløbet ville være væsentligt lavere, hvis tidsskriftet kun udkom elektronisk, måske kr. 5.000, afhængig af hvor høj standard af en webudgave man vil satse på.

Hidtil har den elektroniske adgang været begrænset af en etårs embargo, således at man altså ikke har gratis adgang til den seneste årgang. Som nævnt er abonnements-tallet faktisk faldet noget siden 2006, også fra biblioteker, men det er ikke til at vide, om det er på grund af denne åbning for gratis adgang. Faldet i medlemsabbonenter har næppe noget med den åbne elektroniske adgang at gøre. Det er ikke til at vide, hvor meget det ville skade abonnements-tallet, hvis embargoen blev slettet, men hvis det ikke påvirker medlemstallet, ville finansiering fortsat kunne sikres af foreningen. Desuden lader det til, at også de mindre samfundsvidenskabelige tidsskrifter, på trods af den åbne elektroniske adgang, alligevel forventer at kunne sikre finansiering gennem foreningsbidrag og evt. sponsorater.

Noter

1. Tak til redaktionen for konstruktive kommentarer. Også tak til Finn Hansson for gode forslag og til Lene El Mongy for hjælp til indsamling af data og oplysninger om tidsskriftets historie.
2. Tak til Finn Hansson for disse oplysninger.
3. Mag.scient.soc. I 1990 projektleder på et projekt i Jern- og metalindustrien, underviser på CBS, senere Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse. Fra 2002 heltidspolitiker i Region Skåne, bl.a. Regionråd (borgmester), nu gruppeleder for Vänsterpartiet.
4. Mag.scient.soc. 1976. Danmarks Statistik fra 1989, siden ansat ved Demografisk Forskningscenter ved SDU og ved Sociologi, Aalborg Universitet, nu professor samme sted.
5. Mag.scient.soc. 1972. 1976-1997 lektor, docent og centerleder ved Center for Uddannelsesforskning, Handelshøjskolen i København. Lektor, senere professor ved Sociologisk Institut, Københavns Universitet 1997-2013, nu professor emeritus samme sted.
6. Mag.scient.soc. 1979. 1990 lektor ved RUC, nu professor samme sted.
7. Mag.art. i kultursociologi 1976. Ph.D.: "Demokrati og nyhedsmedierne, et casestudie af Radioavisen og Vietnamkrigen" 1981, Doctor Phil.: "Køn og Urbanisering" 1994, forskningsmidler fra Forskningsrådet for Udviklingsforskning, lektor ved Aalborg Universitet 1987, pensioneret 1999.
8. Mag.scient.soc. 1974. Ansat ved Socialforskningsinstituttet 1975-2004.
9. Den gang ansat ved AKF, nu professor i socialt arbejde ved Aalborg Universitet.
10. Disse resultater fra Kropps survey har ikke været publiceret før.
11. Vi takker CBS Library og specielt Claus Rosenkrantz Hansen for stor hjælpsomhed.
12. Det er almindelig antaget, at der er usikkerhed på web-statistik, og at der tendens til at tallene kan være for høje. De skal dermed tages med et vist forbehold. Dertil kommer selvfølgelig, at download af en artikel ikke nødvendigvis implicerer læsning af samme.
13. Laila Launsø fik dog også støtte fra flere sider, bl.a. fra sociologen Lone Scocozza og fra lægelig side af Henrik Langaard. Hans Aages kronik blev imødegået bl.a. af Torben Beck Jørgen og Heine Andersen i indlæg i Politiken.
14. Lone Scocozza havde tre år tidligere præsenteret nogle af afhandlingens resultater i en artikel i *Dansk Sociologi*: "Forskning på mennesker – om videnskab, profession og etik". *Dansk Sociologi*, 1991, nr. 3:4-21.
15. Tak for oplysninger og synspunkter til Peter Møllgaard, CBS, Jens Bang-Andersen, Danmarks Nationalbank, Christian Schultz, Økonomisk Institut, Københavns Universitet, Kim Mannemar Sønderskov, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, Helle Samuelson, Institut for Antropologi, Københavns Universitet og Hilda Rømer Christensen, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.
16. Ideen fik vi fra Finn Hansson.

Litteratur

- Andersen, Heine 1997: *Forskere i Danmark – videnskabssyn, vurderinger og aktiviteter*. Københavns Universitet, Sociologisk Institut.
- Andersen, Heine 1998: "Prioritering af forskningsområder i dansk samfundsforskning". *Dansk Sociologi*, nr.1:100-103.
- Andersen, Heine 2004: "Samfundsvidenskaber i videnssamfundet – muligheder og trusler". *Grus*, nr. 72:7-28.
- Andersen, Heine, Britt-Mari Blegvad & Mogens Blegvad 1994: "Contemporary Sociology in Denmark", i Raj P. Mohan & S. Wilke: *International Handbook of Contemporary Development in Sociology*. Westport: Greenwood Press.

- Arbejdsgruppe under Forskningsrådet for samfund og erhverv. 2006: *Dansk Sociologis Muligheder*. København.
- Bollerup, Rasmus, Tania Christensen, Stig Haslund & Michael Wiese 1997: *Fyrtaarnenes Tid*. Institut for Historie og Samfundsforhold, RUC.
- Dansk Sociologforening. Årsmøder. Indkaldelser og programmer. 1999-2014. *Mødereferater. 1988-2014*. <http://www.sociologi.dk>.
- Dansk Sociologi*. 1990-2014. 1.-25. årgang.
- Gundelach, Peter 1997: "Danish Sociology: The Need for a New Beginning", in Margareta Bertilsson (Ed.): *From a Doll's House to the Welfare State: Reflections on Nordic Sociology: Proceedings of the ISA Regional Conference for Northern Europe*. Copenhagen, Denmark, June 12-13, 1997, ISA regional conferences. Montreal: International Sociological Association.
- Gøtzsche, Peter 2013: *Dødelig medicin og organiseret kriminalitet*. People's Press.
- Hansson, Finn & Kurt Aagaard Nielsen (red.) 1996: *Dansk sociologis historie. Et politiseret fag gennem brud og kontinuitet*. København: Forlaget Sociologi.
- Kronick, D. 1976: *A History of Scientific and Technical Periodicals*. Metuchen, N.J: Scarecrow.
- Kropp, Kristoffer 2011: *Sociologisk forskning i Danmark i historisk perspektiv – En feltanalytisk skitse af struktur og genese*. København: Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.
- Kropp, Kristoffer 2013a: "Social Sciences in the Field of Power – the Case of Danish Social Science". *Social Science Information*, 52(3):425-49.
- Kropp, Kristoffer 2013b: "Genetableringen af dansk sociologisk forskning – en skitse af strukturer og genese af dansk sociologisk forskning efter 1990". *Dansk Sociologi*, 24. årg., nr. 4:85-118.
- Rye, Johan Frederik 2012: *De nasjonale sosiologiske tidsskriftene i Norden. En kartlegging av status, utfordringer og strategier*. ISS-rapport 1/2012. Trondheim: Institut for sosiologi og statsvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Sociolognyt* 1989-2005. Nr. 110-171.
- Wolf, Preben og Peter Gundelach 2001: "Sociologi", i Ditlev Tamm & Ejvind Slottved (red.): *Københavns Universitet 1479-1979. Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet 2. del*. København: Københavns Universitet: 259-296.

Appendix.

Redaktionsmedlemmer, *Dansk Sociologi* 1990-2014.

Redaktører på Dansk Sociologi 1990-2014	Antal numre
Heine Andersen (1990-1992)	8
Vilmer Andersen (1990-1993)	10
Mogens Kjær Jensen (1990)	2
Lisbeth B. Knudsen (1990-1993) (2005)*	15
Susanne Thorbek (1990-1991)	6
Merete Watt Boolsen (1991)	1
Bjarne Hjorth Andersen (1991-1992)	4
Beth Elverdam (1991)	1
Thomas P. Boje (1992-2010)	75
Susanne Klausen (1992-2001)	38
Allan Madsen (1992-2014)	85
Nils Mortensen (1992-1994)	7
Bodil Stenvig (1994-1998)	21
Jens Chr. Tonboe (1995-2000)	24
Dorte Odde Sørensen (1996)	2
Øjvind Larsen (1996)*	1
Christian Stenbak Larsen (1997-1999) (2003)*	13
Anders Bildsøe Lassen (1997-1998)*	2
Charlotte Palludan (1997-1998)*	2
Poul Poder Pedersen (1997-1998)*	2
Lars Kjerulf Petersen (1997-1998)*	2
Birgitte Winge (1997-1998)*	2
Herman Schmid (1998)*	1
Dorte Gannik (1999)	4
Inge Kryger Pedersen (1999-2004)	14
Mai Heide Ottosen (2000-2010)	42
Michael Hviid Jacobsen (2001-2006)	23
Klaus Rasborg (2002)	3
Susanne Kuehn (2003-2007)	38
Birgitta Frello (2003)*	1
Kim Rasmussen (2003)*	1

Manni Crone (2005-2009)	19
Lasse Folke Henriksen (2005-2006)**	7
Rasmus Antoft (2007-2010)	16
Nils Wiese (2007-2009)**	9
Henning Bech (2007)*	1
Helene Hjorth Oldrup (2007)*	1
Kirsten Gram-Hanssen (2007)*	1
Esther Nørregård-Nielsen (2008-2013)	24
Rasmus Willig (2009)* (2011)	5
Gitte Sommer Harrits (2010-)	16
Ingvill Stuvøy (2009-2010)**	7
Mikkel Bo Madsen (2011-)	12
Anja Jørgensen (2011-2013)	12
Anne Laura Juul (2011)**	4
Anders Ejrnæs (2012-)	8
Janus Hansen (2012-)	8
Klaus Levinsen (2012-)	8
Kathrine Carstensen (2012-2013)**	8
Catharina Juul Kristensen (2012)*	1
Palle Rasmussen (2012)*	1
Morten Ejrnæs (2013)*	1
Lars Thorup Larsen (2013)*	1
Stine Thidemann Faber (2014-)	2
Signe Ravn (2014-)	2
Niels Peter Mortensen (2014-)	2

* Tendens eller gæsteredaktør

** Stud.scient.soc.